

Dünyaya Temas Eden Rüya

Cafer KEKLİKÇİ*

Kalabalık bir grup arkadaşımın deleme (topaç) oynarken elimdeki delemeyi (topacı) havaya kaldırdığımda yılların bu kadar çabuk geçeceği aklıma gelmemişti. En son tahta arabaya binmişim, güneşin ufukta yavaşça kaybolması gibi çocukluğumu alıp geçmişin küflü çekmecesine götürdü ve geri dönmemesine sonsuzluğa doğru son hızla aktı gitti... Belki de tahta arabanın tamirini yapmak için ayrılmıştım ama bir daha geri dönemedim çocukluğuma. Karlı bir akşamüzeri, birkaç arkadaşımın sabahdan akşama kadar yaptığımız kardan adamın yanından geçerken sabahleyin görüşürüz kardan adam diye fısıldayıp bir daha sabah olmamasıdır... Kovalamaca oynarken kaçtığım ve bir daha gelemediğim... Saklambaç oynarken saklandığım ve bir daha görünmediğim... Yumurta oynarken hep mavi çıkan ama son

oynadığımda sarı çıkıp da bir daha maviye dönemediğim... Bunca yıldır hâlen ormandan gelecek devleri beklediğim... Beklemekle kalmayıp (üniversiteden sınıf arkadaşım olan iki dostumu da inandırıp birlikte) bir gün ormanı baştan sona gezip her ağacın altına iyice bakarak dev aradığım...

İnsanın geçmişinde yaşayıp orada öylece bıraktığı gerçek masallara çocukluk deniyor galiba. Gerçekle masalın her ne kadar yetişkin dünyasında bir araya gelmesi mümkün olmasa da her insanda çocukluk kıyısı ölene kadar uzayıp gidiyor... İnsanın iyilik dünyasına ait koordinatlar çocukluktan gelen noktacıklardan müteşekkildir. Eğer bir insana 'iyi insan' deniliyorsa bu, o insanın çocukluğunun eskimeden kendi bütünsel dünyasında devam ediyor oluşundandır. Çocukluğun eskimesi insandaki iyiliğin eskimesine neden oluyor. İyiliği eskiyene yetişkin deniliyor desek büyükleri kızdırır mıyız? Çünkü eskimemiş iyilikte çocukluk devam ettiği için o insan hiçbir zaman yetişkin olamıyor illa bir yerde o rüyalı çocuk misket (gülle) atıyordur gelecek zamanlara. Gazoz kapağı oynuyordur hayatla. Şairler ergenliği devam eden yetişkinlerdir yargısına katılmakla beraber ben şairlerin çocukluk dünyasının devam ettiğine inananlardanım. Her şairde dört başı mamur bir çocuk var. Her çocukta ise dört başı mamur bir şiiir. Dünya o şiiiri okurken şiiirin dünyadan haberi yoktur. Ki doğrusu da bu. Çocuk dünyaya temas ettiği anda masal erimeye, azalmaya başlıyor. Dünyanın kötü tadı çocuğun 'dünyasız tadı'ni bozuyor. Sonra birdenbire (ilk) günah başlıyor; dünyaya temasla birlikte temas edenin dünyası fena şekilde aşınıyor. İnsan ömrü bu aşınmayı onarmakla geçse de hepimizin bildiği gibi birçok insan da aşınmaya dünden razıdır.

* Şair.

Türkiye’de 2000’li yıllarla birlikte bir çağ kapandı, yeni bir çağ başladı. Eskimiş iyilikler çağı. Bilişim teknolojisinin sosyal hayata hâkim olmasıyla birlikte çocuk dünyasında yeni bir aşamaya geçildi. Bilgisayar evlere girince çocukluk evlerden çıktı, gitti. Yeni bir tür var hayatta. Sosyal hayatla teması olmayan, gerçek masallar yaşamayan, adına balkon çocuğu ya da bilgisayar çocuğu dediğimiz yeni bir çocuk. Bu yeni çocuğun oyun sokağı bilgisayardır. Artık aşağı yukarı her evde bilgisayar var. Çocuk, bilgisayarda oynadığı oyunları gerçek oynuyorum sanıyor. Bilgisayardaki oyunlar gerçektir ama masal barındırmıyorlar. Gerçek ama sokağın büyülü dünyası yok. Sokağın sosyalliği ile bilgisayarın sosyalliği arasındaki temel fark temastır. Çocuk tuşlarla, temas etmediği oyunları oynuyor, ama temas hâlinde olduğunu sanıyor. Bu sanı, konuşma şeklinden tavırlarına kadar belirleyici bir rol oynuyor. Konuşma şeklindeki yapaylık tavırlarına da sirayet ediyor. Günümüz çocukları her şeyi biliyor! Bütün çocuklar eskilerin deyimiyle cin gibi! Bilmediği bir şey yok! Ama bildiğini sandığımı hiç mi hiç yaşamıyor. Bu gidişat iyi değil.

Günümüz çocuğunun kendine ait bir oyun dünyası yok. Çocuklarımız oyun dünyasından yoksun. Burada suç çocukların değil elbette biz yetişkinlerindir. İçinde yaşadığımız dünya o kadar kurgu ki çocuğun sahici oyun dünyasının bu kurguda herhangi bir yeri yok. Ülkemiz tarım ülkesi konumundan sanayi ülkesi konumuna geçişle birlikte sokaktan balkonlara transfer oldu çocuklarımız. Bu, ciddi bir problemdir. Olur olmaz zaman ve yerde eskiyi yücelten tarih sevicilerden değilim fakat yirmi yıl önce çocuklar sokakta en az yirmi çeşit oyun oynuyordu. Günümüz çocukları ise saksak beş çeşit oyun oynamıyorlar. Daha doğrusu oynayamıyorlar. Günümüzün maddi imkânları yirmi yıl öncesine karşılaştırılamayacak kadar geliştiği hâlde bu böyle. Normal şartlarda imkânlar geliştikçe oyun çeşidi artacakken tam tersi bir durum yaşanıyor. Oyun fakiri çocuklar sosyal hayatı kopuk bir şekilde İnternet dünyasında sanal insan hâline geliyorlar. Çocuk daha on yaşında yok İnternet’ten on tane site adı sayıyor. Bunun yanında sokakta oynadığı üç tane oyun adı saymıyor. Bilmem kaç tane takipçisi olduğunu söylüyor ama bir tane arkadaşı gelmiyor yanına. İnternet dünyası kalabalıklaştıkça sokaklar ıssızlaşıyor.

Gözlemlediğim kadarıyla, Türkiye’de üç çeşit çocukluk yaşanıyor. Birincisi, hâlen masumiyetini kaybetmemiş olan köy çocukluğu. Televizyonun ulaşmadığı köy yok gibiyse de henüz İnternet’in ulaşmadığı köy -çok şükür ki- var. Televizyonun gerçek dışı dünyasına inanmıyor köy çocukları. Ama benim çocukluğumda oynadığım oyunların da yarısını bırakın üçte birini bile oynamıyorlar. Çocukluğu köyde geçmiş bir insan olarak köy çocuklarının eski masumiyetini az da olsa yitirmiş olduğunu görmek üzücü. Ama bunun müsebbibi de çocuklar değil. Eskiden köy çocukları yazın çalışsa bile en azından kışın çalışmazdı. Günümüzde ise ilkokulu bitiren her çocuğa iki yol gösteriliyor: Ya oku ya çalış! Çocuk okumak istiyor ama köylünün kıt imkânları buna el vermiyor. Çocuk mecburen çalışmak zorunda kalıyor. Daha on yaşında eve ekmek getiren rolünü üstlenmek zorunda bırakılıyor. Düşünün, benim doğduğum köyde benden önce iki kişi üniversite mezunu olmuş ben üçüncü kişiyim. Diğer çocuklar? Üstelik benim kuşağım en az on beş yaşına kadar çalışmazdı. Şimdi ise dokuz yaşında çalışmaya başlıyor köy çocukları. Peki dokuz yaşında işe başlayan çocuk çocukluğunu nasıl yaşayacak? Çocukluğu, sabah erken işe gitme ve akşam geç saatte eve gelme arasında kaybolup gidiyor. Oyun oynamıyor. Oyun oynamadığı için oyun oynamanın verdiği masalsi gerçekliği yaşamıyor. Köy çocukları toprağa daha yakın olmanın verdiği avantajla biraz daha insan olmanın ‘var-

sılığını' yaşıyorlarken günümüzde artık maalesef o 'varsıllık' da ortadan kalkıyor. Bu 'yoksullaşmaya' bir çare bulmamız gerek.

İkincisi varoş çocuğu. Köyden kente göçün yarattığı bu çocuklukta çocuk, tam anlamıyla köksüzlüğünün ıstırabını yaşıyor. Ne köylü kalabilmiş ne de şehirli olabilmiş bu çocukların durumu gerçekten acınası bir görüntüde. Varoş çocuklarının ıstıraplı görüntüsü ilk önce ailede kendini gösteriyor. Aile doğduğundan beri alıştığı sosyal yaşantı ve çevreden kopuyor ama hiç görmediği şehir hayatına da bir türlü ayak uyduramıyor. Ailenin sosyal çevreyle çatışması ilk önce taşındığı şehirde, bir müddet sonra da geldiği köyde başlıyor. Her iki sosyal çevreye karşı kendini kabul ettirme derdi insanları çoğu zaman gülünç duruma bile düşürebiliyor. Bu 'çatışmalı sosyal yaşam' sonucunda varoş çocuklarında yardımseverlik diye bir algı kalmıyor; verdiği mutlaka karşılığını almak istiyor. Çünkü çocuklar ailenin şehre taşınmasıyla birlikte aile bütçesinin önemli gelir kaynağı olduğu için hayatta her şeyi kuruşu kuruşuna ve karşılıklı yapmaya alıştırılıyor. Yokluğun verdiği acımasızlık varoş çocuklarını acımasızlaştırıyor. Kendisi ezildiği için muhataplarını hep ezmek istiyor. Çocuk, çocukluk masumiyetini hiç yaşamadığından masumiyet atmosferinden haberi yok. Bu 'habersizliği' ancak kamu politikalarındaki gelir adaleti kaleminin güçlü olması çözebilir.

Üçüncüsü şehir çocukları. Şehirde doğup büyüyen çocuklar. Bunlar da kendi içinde ikiye ayrılıyor. Birincisi eski (yerleşik) mahallede yaşanan çocukluk... Sokak oyunlarını ve en önemlisi sokağın dilini bilen çocuklar. Ama günümüzde bu çocuklar sokaktaki oyunlarda değil bilgisayar başında, bilgisayar oyunlarında olduğu için ülkemizin kaybettiği önemli varlıklardır. Şehir hayatının en güzelini bu çocuklar yaşıyorlardı son zamanlara kadar. Sokakta binbir çeşit oyunlar oynanır, aşağı mahalleyle maç yapılır, başka mahallenin çocukları mahalleye geldiğinde onlarla kavga edilir, mahallenin kadınları tarafından hepsi tanınır, mahallenin yaşlılarıyla yârenlikler edilir, oynanan topun havası inse dedeler tarafından şişirilir, bisiklet arıza verse yapılır, güzel günler yaşanır... Şehir çocuklarının bir başka türü yani ikincisi, balkon çocuklarıdır. Hatta bu tür çocuklara akvaryum çocukları tanımını da yapabiliriz. Varoş çocuklarının oyun oynama açısından farklı kulvarda benzeri, maddi anlamda ise varlıklı karşılığıdır bu çocuklar. Sokağa çıkmaz, oyun bilmez, genelde evde annesinin öğrettiği 'sosyete oyunlar' diyebileceğimiz oyunlar oynarlar. Ana dilini öğrenmeden yabancı dil öğretilen çocuklardır. Ülkemiz sosyal yaşantısına yabancı, hayata çıktığı zaman afallayan, çok masum durduğu hâlde birdenbire büyük suçlara karışan çocuklar. Bu çocukların en önemli özelliği, her şeyini güvendiği samimi arkadaşları olmamasıdır. Çünkü sokakta oyun oynamadığı için arkadaşlık bağı gelişmemiştir. Hayatta her şeyi karşılık üzerine yapan çocuklardır. Karşılıksız bir arkadaşına -örneğin sınıf arkadaşına- merhaba bile demez. Paylaşmadan yoksun çocuklardır.

Ülkemizin çocukları -burada anlattığımız- hangi çocukluğu yaşarlarsa yaşasın hepsinin ortak tarafı oyun oynamıyor oluşlarıdır. Her şehrin her mahallesinde en az üç tane çocuk parkı olması çocuklar oyun oynuyor anlamına gelmiyor. Parklar arttıkça oyunlar azalıyor. Çocuk demek ilk önce oyun demektir. Çocuklarımıza oyun oynama alanı ve özgülüğü sağlayamadığımız müddetçe geleceğimizden emin olmamız söz konusu olamaz.

Ormandan gelecek devleri beklesem mi beklesem mi?